

Prirodoslovno geografska i kulturno povijesna obilježja općine Vrpolje

Petrović, Ivana

Master's thesis / Diplomski rad

2015

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Education / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:141:740072>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-30**

Repository / Repozitorij:

[FOOZOS Repository - Repository of the Faculty of Education](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

DISLOCIRANI STUDIJ U SLAVONSKOME BRODU

Ivana Petrović

**PRIRODOSLOVNO-GEOGRAFSKA I KULTURNO-POVIJESNA
OBILJEŽJA OPĆINE VRPOLJE**

DIPLOMSKI RAD

Slavonski Brod, 2015.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI
DISLOCIRANI STUDIJ U SLAVONSKOME BRODU

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni učiteljski studij

**PRIRODOSLOVNO-GEOGRAFSKA I KULTURNO-POVIJESNA
OBILJEŽJA OPĆINE VRPOLJE**

DIPLOMSKI RAD

Predmet: Terenska nastava

Mentor: izv. prof. dr. sc. Irella Bogut

Student: Ivana Petrović

Matični broj: 2236

Modul: razvojni smjer

Slavonski Brod

2015.

ZAHVALA

Zahvaljujem izv. prof. dr. sc. Irelli Bogut što mi je omogućila izradu diplomskoga rada, red. prof. dr. sc. Željku Ivandiću te brojnim Vrpoljčanima na trudu i pomoći. Osnovnoj školi „Ivan Meštrović“ u Vrpolju i učiteljici Božici Šamija što su mi omogućili provođenje terenske nastave u svrhu ovoga diplomskoga rada. Zahvaljujem svojoj obitelji i prijateljima koji su mi je bili najveća podrška tijekom studiranja.

*"Ja nisam učitelj već samo suputnik kojega si upitao za put.
Pokazao sam naprijed: kako sebi, tako i tebi."*

George Bernard Shaw

SAŽETAK

Općina Vrpolje smjestila se geografski na sjeveroistoku Brodsko – posavske županije. Prostor općine ima vrlo povoljan geoprometni položaj što je pokrenulo njezin razvoj. Raskrižje je vrlo važnih željezničkih i cestovnih prometnica. Općina se sastoji od tri naselja: Vrpolje, Čajkovci i Stari Perkovci. Općina je oduvijek imala bogat i raznolik kulturni i društveni život. Osobito važno je naglasiti da se u Vrpolju rodio kipar svjetske slave Ivan Meštrović. Njemu u čast sagrađena je i Spomen galerija u centru Vrpolja te većina udruga i ustanova nosi njegovo ime. Stanovništvo se većinom bavi poljoprivredom. U empirijskom dijelu ovoga rada provedena je terenska nastava s učenicima 2.razreda Osnovne škole „Ivan Meštrović“ iz Vrpolja koji su obišli: Spomen galeriju Ivana Meštrovića, Hrvatsku čitaonicu u Vrpolju te Ciglanu. Cilj terenske nastave bio je upoznati učenike s kulturnom baštinom i vrijednostima zavičaja, poticati učenike na kulturno ponašanje u kulturnim ustanovama i njihovo čuvanje te izgrađivanje pozitivnog stava kod učenika o terenskoj nastavi.

Ključne riječi: općina Vrpolje, povoljan prometni položaj, kultura, stanovništvo, poljoprivreda, terenska nastava

SUMMARY

The municipality Vrpolje is located geographically in the northeast of the Brodsko-posavska country. The area of municipality has very convenient geographic position which triggered its development. It is intersection of very important train and road roads. The municipality contains 3 communities: Vrpolje, Čajkovci and Stari Perkovci. The municipality always had rich and varied cultural and social life. Particularly important to stress is that in Vrpolje was born the sculptor of the world fame named Ivan Meštrović. In his honor was built Memorial gallery in the center of Vrpolje and the most associations and institutions bears his name. Population is mostly employed with agriculture. In the empirical part of his work it has been performed field work with the students of second grade of the Primary school „Ivan Meštrović“ from Vrpolje who visited: Memorial gallery Ivan Meštrović, Croatian library in Vrpolje and Ciglana. The main goal of the field work was to introduce students with cultural heritage and values of homeland, encourage students to cultural behavior in cultural institutions and their storage and build a positive attitude among students on field trips.

Key words: the municipality Vrpolje, convenient traffic position, culture, population, agriculture, field work

SADRŽAJ

1. UVOD	2
2. PRIRODOSLOVNO-GEOGRAFSKA OBILJEŽJA OPĆINE VRPOLJE	3
2.1. Vrpolje	4
2.2. Čajkovci	6
2.3. Stari Perkovci	7
3. KULTURNO-POVIJESNA OBILJEŽJA OPĆINE VRPOLJE	10
4. ZNAMENITOSTI VRPOLJA	14
4.1. Spomen galerija „Ivan Meštrović“	14
4.1.1. Ivan Meštrović	15
4.2. Hrvatska čitaonica u Vrpolju	16
4.3. Cigłana u Vrpolju	17
5. IZVANUČIONIČKA NASTAVA	19
6. TERENSKA NASTAVA	22
6.1. Didaktičke etape u pripremanju i izvođenju terenske nastave	24
6.1.1. Planiranje terenske nastave	24
6.1.2. Priprema terenske nastave	25
6.1.3. Ostvarenje ili realizacija terenske nastave	26
6.1.4. Evaluacija terenske nastave	26
7. EMPIRIJSKI DIO	29
7.1. Cilj i zadaće terenske nastave	29
7.2. Planiranje i priprema nastavnog procesa za terensku nastavu	30
7.3. Realizacija terenske nastave	30
6.4. Evaluacija terenske nastave	32
6.5. Rezultati evaluacije	34
8. ZAKLJUČAK	35
LITERATURA	36
PRILOZI	37
POPIS SLIKA I TABLICA	45

1. UVOD

Temeljne odgojne i obrazovne vrijednosti trebale bi proizlaziti iz opredijeljenosti hrvatske obrazovne politike za cjelovit osobni razvoj učenika, za čuvanje i razvijanje nacionalne, duhovne i materijalne prirodne baštine Republike Hrvatske, ali i svog zavičaja. Nacionalni kurikulum osobitu pozornost daje temeljnim vrijednostima kao što su: znanje, solidarnost, identitet, odgovornost. Odgoj i obrazovanje pridonose izgradnji osobnog i kulturnog identiteta. Danas, u doba globalizacije, u kojem je na djelu snažno miješanje različitih kultura, čovjek treba sačuvati svoj nacionalni identitet, svoju kulturnu, društvenu, moralnu i duhovnu baštinu. Učenici još u prvom obrazovnom razdoblju trebaju upoznati svoj zavičaj i naučiti ga čuvati i poštivati, kako bi to mogli prenositi dalje u životu.

Prema suvremenim obrazovnim standardima, u osnovnome školstvu ciljeve nastave treba ostvariti interdisciplinarno, povezujući nastavne sadržaje različitih predmeta. Učenike treba više uključivati u nastavne procese te im u svakoj mogućoj prilici omogućiti iskustveno učenje, istraživačku nastavu te stjecanje trajnih znanja i vještina primjenjivih u svakodnevnome životu. Kod učenika mlađe školske dobi osobito je važno njegovati načelo zavičajnosti, jer upoznavajući neposrednu stvarnost lakše će razviti konkretno mišljenje i doživjeti stvarnost kakva ona zapravo jest. (Vilić – Kolobarić, 2008, str.7)

Izvanučionička i terenska nastava imaju neprocjenjivu obrazovnu, ali i odgojnu vrijednost, osobito u upoznavanju vlastitog zavičaja. Takav rad potiče mišljenje, stvaranje stavova, donošenje prosudbi o našem neposrednom okruženju i uočavanje uzročno-posljedičnih veza u živom i neživom okolišu te olakšava razumijevanje i snalaženje u životnim zakonitostima.

2. PRIRODOSLOVNO-GEOGRAFSKA OBILJEŽJA OPĆINE VRPOLJE

Općina Vrpolje smjestila se geografski na sjeveroistoku Brodsko- posavske županije koja zauzima južni dio područja istočne Hrvatske, uz rijeku Savu. U odnosu na prostor Brodsko-posavske županije, općina Vrpolje zauzima sjeveroistočni dio, te se nalazi u okruženju općine Donji Andrijevići na jugozapadu, općine Velika Kapanica na jugoistoku, dok na sjeveru općina Vrpolje je u okruženju prostora Osječko-baranjske županije (općine Trnava na sjeverozapadu, grada Đakova na sjeveru, te općine Strizivojna na sjeveroistoku).

Slika 1. Grb općine Vrpolje

(Preuzeto 3.6.2015. sa [https://hr.wikipedia.org/wiki/Datoteka:Vrpolje_\(grb\).gif](https://hr.wikipedia.org/wiki/Datoteka:Vrpolje_(grb).gif))

U općini Vrpolje statistički se nalazi tri naselja: Čajkovci, Stari Perkovci i Vrpolje. Sjedište općine je u naselju Vrpolje. Dan općine obilježava se 24.lipnja na Dan državnosti Republike Hrvatske.

Redni broj	NASELJE	BROJ STANOVNIKA PO POPISU			
		1981.	1991.	2001.	2011.
1.	Čajkovci	725	688	735	639
2.	Stari Perkovci	1270	1157	1178	1123
3.	Vrpolje	2044	2113	2110	1759
UKUPNO OPĆINA:		4039	3958	4023	3521

Izvor podataka: Državni statistički zavod -Popisi stanovništva 1981., 1991., 2001., 2011.

Tablica 1. Broj stanovnika općine Vrpolje

Slika 2. Zgrada općine Vrpolje
(Preuzeto 3.6.2015. sa <http://www.vrpolje.hr/>)

Naselje Vrpolje je općinsko središte i najveće naselje. Popis stanovnika 2011. pokazuje da općina ima 3521 stanovnika. Od toga Vrpolje ima 1759 stanovnika, Čajkovci 639, a Stari Perkovci 1123 stanovnika. Iz ovih podataka može se primijetiti da broj stanovnika u općini Vrpolje opada. Ipak, u Vrpolju je zabilježen najveći pad stanovnika, dok je u ostalim naseljima općine pad stanovništva nešto manji. Smatra se da su glavni razlozi niska stopa nataliteta i visoka stopa mortaliteta te iseljavanje iz ruralnog u urbanistička područja.

2.1.Vrpolje

Općina Vrpolje prostire se na ukupno 60,53 km² (očitano sa Službene evidencije prostornih jedinica preglednog kartografskog prikaza dobivenog od Državnog ureda za statistiku). Općina svojom ukupnom površinom zauzima 2,98% prostora županije. Položena je u sjeveroistočnom dijelu Brodsko-posavske županije, nadmorske visine do 90m. Točan položaj je 45°12' sjeverno od ekvatora te 18°24' istočno od početnog meridijana.

Prostor općine ima vrlo povoljan geoprometni položaj. Raskrižje je željezničkih i cestovnih prometnica od Zagreba prema Beogradu - odvojak prema Sarajevu i Osijeku. Regionalna i magistralna cesta povezuje Zagreb-Lipovac-Osijek. Mrežu sustava cestovnog prometa na prostoru općine Vrpolje čine državne ceste, županijske ceste, lokalne i nerazvrstane ceste, te šumski i poljski putevi. Sjeverozapadnim dijelom općine Vrpolje prolazi trasa autoceste A5 (koridor VC) koja prolazi kroz nenaseljeni dio općine Vrpolje i u

skoroj budućnosti je međunarodnog karaktera. U istočnom dijelu prostora općine Vrpolje dominira trasa državne ceste D7 (GP Duboševica – B. Manastir – Osijek – Đakovo – Slavonski Šamac) koja povezuje Republiku Hrvatsku s Republikom Mađarskom i Republikom Bosnom i Hercegovinom, a trasa prolazi kroz samo središte općine Vrpolje. Također, kroz središte općine Vrpolje prolazi i trasa značajne županijske ceste Ž 4202 koja povezuje sva naselja od Starih Mikanovaca do Bartolovaca, tj. naselja nastala u prijelaznom dijelu između Savske nizine i početka padina Dilj gore. Također prostorom općine Vrpolje prolaze i županijska cesta Ž 4190 te lokalna cesta L – 44127 koje povezuju općinu Vrpolje sa susjednom Osječko-baranjskom županijom. Prostorom općine Vrpolje prolaze dva najznačajnija željeznička prometna pravca. U RH1 koridoru to je magistralna glavna željeznička pruga M104 (Novska – Vinkovci – Tovarnik – državna granica sa Srbijom u Šidu) te u RH3 koridoru to je magistralna pomoćna željeznička pruga M303 (Strizivojna – Vrpolje – Slavonski Šamac - državna granica s Bosnom i Hercegovinom – Bosanski Šamac)

Iz gore navedenog proizlazi da se naselje Vrpolje smjestilo u sjeveroistočnom dijelu općine, južno od magistralne pruge Zagreb – Beograd, dok su naselja Stari Perkovci i Čajkovci smješteni u središnjem dijelu općine i to Stari Perkovci sjeverno, a Čajkovci južno od navedene pruge. Budući je općina Vrpolje željezničkim koridorom vrlo dobro povezana, time je omogućena mogućnost razvitka nekih djelatnosti na području prometnih usluga, a osim toga poboljšava prostorno-prometni položaj općine. Naselja u općini Vrpolje su uglavnom izgrađena uz cestovne pravce s niskom stambenom izgradnjom. Parcele su uglavnom uske i dugačke, većim dijelom u funkciji poljoprivredne proizvodnje.

Vrpolje se nalazi uz rječicu Biđ.

U ukupnoj površini općine najveći udio (73,5%) imaju poljoprivredne površine. Druga, po zastupljenosti, kategorija zemljišta su šume i šumsko zemljište koje se prostiru na 680,62 ha, odnosno imaju udio od 11,27% u ukupnim površinama općine. Šume (šumsko zemljište) i poljoprivredne površine ukupno imaju udio od 84,77% (u ukupnim površinama). Vodotoci sa 26,76ha imaju udio 0,4% te su četvrta kategorija po zastupljenosti u ukupnim površinama općine. Treća kategorija po zastupljenosti je kategorija ostalih površina tj. površina koje se odnose na promet s udjelom od 2,7%.

Na području općine Vrpolje poljoprivredne površine su zastupljene sa 4.437,06 ha (73,5% u ukupnim površinama općine) što je u odnosu na prosjek županije više za gotovo

31,59% iz čega je vidljivo da općina Vrpolje u strukturi raspolaže sa znatno više poljoprivrednih površina.

Vrpolje je područje u kojoj je poljoprivredno zemljište najznačajniji prirodni resurs. Stoga su gospodarske djelatnosti vezane za primarnu poljoprivrednu proizvodnju najzastupljenije. Najviše se uzgajaju žitarice i šećerna repa. Osim djelatnosti vezanih za poljoprivredu, na području općine su slabije razvijene obrtništvo, trgovina i usluge. Najveći značaj u gospodarskoj strukturi, promatrajući kroz zaposlenost ima prerađivačka industrija, koja dijelom počiva i na preradi ratarskih proizvoda. Na području općine je registrirano 49 obrta, koji se većinom bave poljoprivredom ili uslužnom djelatnošću, ili drugim uslugama koje su neophodne za život stanovništva. Bitno je naglasiti da je u Vrpolju 2002.godine otvorena tvornica za preradu sušenog voća i povrća „Sušionica“ koja je radila nekoliko godina. Bila je veliki potencijal za razvoj ovoga kraja, no prestala je s radom.

2.2.Čajkovci

Čajkovci se nalaze na županijskoj cesti Slavonski Brod - Vrpolje, 1 km zapadno od općinskog središta Vrpolja, susjedna naselja su Stari Perkovci na sjeveru i Donji Andrijević na zapadu. Čajkovci se prvi put spominju 1500.-te godine u knjizi profesora Stjepan Pavičić "Podrijetlo naselja i govora u Slavoniji". U komorskom popisu 1698. selo se spominje kao Csaikovacz, ali nije opisano. Za popisa 1857. U Čajkovcima je zabilježen 651 stanovnik. Uz blagi porast selo je demografski vrhunac doživjelo 1961.godine kada je popisano 838 stanovnika.

Najstarija starosjedilačka prezimena su: Krnjaković, Jožičić, Babić, Lončarević, Jakobović, Knežević, Crndić, Galović, Novoselović, Živković, Božić, Citar, Miskrić, Perčević, i Vorgić. Sadašnja najbrojnija prezimena su: Božić, Dumenčić, Marić, Cindrić, Čorluka, Miskrić, Živković, Novoselović, Jakobović i Crndić.

1811.godine u Čajkovcima je sagrađena crkva sv. Matije. Područna škola u sastavu Osnovne škole „Ivan Meštrović“ iz Vrpolja građena je 1911.godine, a 2007.godine je sagrađena nova škola u kojoj se danas odvija nastava u kombiniranim odjeljenjima.

Slika 3. Crkva svetog Matije

(Preuzeto 24.5.2015. sa <http://hdz-vrpolje.com/2-nekategorizirano/13-lokalni-izbori-2013>)

U mjestu djeluje Dobrovoljno vatrogasno društvo Čajkovci osnovano 1948.godine. Tu je i nogometni klub „Mladost“ osnovan 1945.godine te Kulturno - umjetničko društvo „Đeram“.

Glavno zanimanje stanovništva je poljodjelstvo i stočarstvo. U obrtništvu je zastupljeno ugostiteljstvo, trgovina i prijevoz, a od tvrtki se može izdvojiti Pralas d.o.o. za preradu drveta. (Ščrbašić, 2008, str.178)

2.3.Stari Perkovci

Stari Perkovci se nalaze oko osam kilometara zapadno od općinskog središta Vrpolja i 33 km od Slavanskog Broda na odvojkju županijske ceste Donji Andrijevc – Vrpolje i lokalne ceste Stari Perkovci – Novi Perkovci i nerazvrstanih cesta. Nalazi se između magistralne željezničke pruge Zagreb – Slavonski Brod – Vinkovci i potoka Breznica. Susjedna naselja su Novi Perkovci na sjeveru, Čajkovci na jugu te Novo Topolje na zapadu.

Slika 4. Stari Perkovci danas

(Preuzeto 24.5.2015. sa http://www.sbplus.hr/servisi/naselja_u_brodsko-posavskoj_zupaniji/naselja_brodsko_posavske_zupanije.aspx)

Prvi pisani spomen imena Starih Perkovaca sežu u sredinu 13. stoljeća, a spominje se kao jedno od mjesta župe Dragotin. Nakon raspada župe Dragotin Perkovci postaju dio župe Donji Andrijevi, a tako je i danas. Danas Stari Perkovci imaju oko 1100 stanovnika, a geografski položaj sela uvjetovao je i način života ljudi, pa je i danas osnovna gospodarska djelatnost poljoprivreda. No, pored poljoprivrede sve više ljudi, mahom onih mlađih se zapošljava u industriji obližnjeg županijskog središta Slavonskog Broda, ali i Đakova.

Najstarija starosjedilačka prezimena su: Funarić, Klaić, Zmaić, Birtić, Sočković, Bošnjaković, Benić, Kucjenić te su i danas najbrojniji u selu.

Mjesna crkva Sv. Ane građena je 1850.godine, a proširena 1994.godine. Pripada župi Sv.Andrije iz Donjih Andrijevac. Područna škola Stari Perkovci u sastavu Osnovne škole „Ivan Meštrović“ iz Vrpolja izgrađena je 1968.godine. Nastava se odvija u četiri razredna odjela. Ispred mjesne škole postavljeno je 1990.godine spomen – poprsje Stjepana Radića.

U Perkovcima je 1971.osnovano Kulturno- umjetničko društvo „Slavonac“ koje je njegovalo izvorne pjesme, plesove i kola svoga kraja. Ubrzo prestaje sa radome te je obnovljeno 1994.godine pod nazivom „Ravnica“. Postoji i nogometni klub „Slavonac“ osnovan 1950.godine.

Stari Perkovci su rodno mjesto akademskog slikara Šime Klaića(1929.), autora mnogih spomenika i plaketa s likovima značajnih ličnosti hrvatske kulture. (Ščrbašić, 2008,str.179)

Staroperkovački govor jedan je od dva zaštićena govora koje je Ministarstvo kulture zaštitilo kao arhaični šokački govor i dio su vrijednog nematerijalnog kulturnog identiteta Slavonije.

Stjepan Ivšić u svom opisu posavskih govora opisuje i perkovački. On govor Starih Perkovaca uvršćuje u svoju prvu skupinu govora s obzirom na akcentualizaciju, a to je ona koja čuva staro hrvatsko stanje. U tu skupinu idu još govori Babine Grede, Sikirevaca, Kruševica, Gundinaca, Beravaca, V.Kopanice, Divoševaca, Čajkovaca, Vrpolja, Strizivojne, Novih Perkovaca, Trnave. (Kolenić, Berbić-Kolar, 2008, str.84)

Govor Starih Perkovaca još je dobro očuvan. Uglavnom se dobro sačuvala stara hrvatska akcentualizacija, stariji oblici u sklonidbi, tipični leksemi i frazeologija slavonskog dijalekta. To je jedan od govora slavonskog dijalekta koji ponajbolje čuva staroštokavske jezične osobine i koji nije sklon promjenama. (Kolenić, Berbić-Kolar, 2008, str.91)

3. KULTURNO-POVIJESNA OBILJEŽJA OPĆINE VRPOLJE

Prvi puta naziv Vrpólje susrećemo oko 1500-te godine na karti Slavonije u djelu profesora Stjepana Pavičića "Podrijetlo naselja i govora u Slavoniji" iz 1953. godine. Ovaj dio Slavonije se spominje već 1239. godine kada je herceg Koloman bosanskim biskupima darovao veliki posjed u Slavoniji, na kome će nastati naselje Vrpólje. U početku bosanski su biskupi ovim posjedom upravljali iz Bosne, ali su se kasnije povukli u Đakovo. Njihovim dolaskom došlo je mnoštvo Hrvata katolika koji su se naseljavali na vlastelinstvu. Za pretpostaviti je da se tada naseljava i nekolicina stanovnika današnjeg Vrpólja. Doseljavanje se naročito povećalo nadiranjem Turaka u Bosnu. Poslije pada Bosne 1463. godine pod tursku vlast, u ove krajeve doseljava stanovništvo čitavih župa pod vodstvom svećenika.

Pod tursku vlast je Vrpólje potpalo 1538.godine i ostalo do 1699.godine. Tijekom turske vladavine brojne hrvatske obitelji prelaze na islam koristeći njegove povlastice. Najpoznatiji beg koji je živio u Vrpólju je Hasan - beg. Za vrijeme Turaka selo pripada župi u Dragotinu. Izgonom Turaka Slavonija ostaje pusta. Prvi popis pučanstva u Slavoniji, nakon odlaska Turaka, u kojem se spominje i selo Vrpólje, bio je 1698.god. U Vrpólju je prema njemu bilo osam rodova s kućom i zemljom i dva stanara. Prvi opis Vrpólja je ostao u izvornom rukopisu đakovačkog biskupa Petra Bakića od 1717.godine. 1745.godine Vrpólje je izdvojeno iz biskupijskog vlastelinstva te je priključeno Vojnoj krajini zajedno s Čajkovcima, Strizivojnom, Starim Perkovcima, Donjim Andrijevcima, Topoljem i Mikanovcima. (Tunuković,2001,str.33).

Najstarije zgrade u općini su : župna crkva, župni dom u Vrpólju, općinska zgrada i mlin. Župa u Vrpólju je osnovana 1660. godine i dobila ime župa Rođenja sv. Ivana Krstitelja. Crkveni god slavi se 24.lipnja. Drvena crkva sagrađena je 1728. godine. Tijekom narednih desetljeća zapada u loše stanje , a gradnja crkve Sv. Ivana Krstitelja je započela 1772. godine, završena 1774.godine te posvećena. Dom župe je sagrađen po nacrtu župnika Josipa Walingera 1901. godine. (Škola u Strizivojnoj,2000. str.23)

Obilazeći sela 1817. godine, Vrpóljem je prošao car Franjo I sa caricom Karolinom. 23. listopada zadržao se u Vrpólju. O tom posjetu danas svjedoči Spomen-ploča na pročelju župnog dvora. Videći loše puteve naredio je da se sagrađi cesta od Broda do Osijeka preko Vrpólja. Tako je 1832. godine Vrpólje dobilo zidanu cestu. Izgradnja je trajala do 1864. godine.

1876. godine Vrpolje je imalo oko 920 stanovnika i zajedno s Čajkovcima pripadalo je upravnom kotaru u Garčinu. Razvojačenjem Vojne krajine Hrvatska je podijeljena na županije i kotarske vlasti. Kotarska oblast Đakovo je bila sastavljena od općina, a jednu su činila sela: Vrpolje, Strizivojna i Čajkovci.

Bivša općinska zgrada u Vrpolju je sagrađena za vrijeme Vojne krajine. Zgrada mlina, zvana "ROSA" sagrađena je oko 1880. godine.

Slika 5. Vrpolje u povijesti

(Preuzeto 20.5.2015. sa <http://www.035portal.hr/vijest/kultura/akcija-u-spomen-galeriji-vrpolje-uz-medunarodni-dan-muzeja-1763>)

Postoje također mnoge prispodobe o tome kako je Vrpolje dobilo svoj sadašnji naziv. Moguće je da je ime nastalo od imenice „vrpa“ odnosno hrpa, zbog nekadašnjeg života stanovništva u zadrugama; od glagola „vrpati“, to jest krpati čarape s iglom „vrpaljkom“; od povratnog glagola „vrpoljiti se“, znači biti nemiran u mjestu, a moguće i od riječi „na vrh polja“.

Najstarija starosjedilačka prezimena u mjestu su: Ančić, Knežević, Bogdanović, Tunuković, Medunović, Galović, Brodlić, Basonić, Čaklović, Šverić, Mesarović, Vraptić, Abramović i Vorgić. Sadašnja su najbrojnija prezimena: Tunuković, Bogdanović, Čaklović, Ančić, Knežević, Abramović, Kulaš, Cindrić, Šimičić, Begić, Čosić, Galović, Havrlišan, Jelušić, Jurić i Gašpić. (Ščrbašić, 2008, str.180)

Ono što je Vrpolje učinilo i čini poznatim je rađanje Ivana Meštrovića 15. kolovoza 1883. god. Kršten je u župnoj crkvi. U to vrijeme je građena željeznička pruga Vrpolje-Šamac. U čast velikana kiparske umjetnosti, naporima mještana je podignuta (zgrada kulture) - Spomen galerija Ivana Meštrovića. U župnoj se crkvi nalazi krstionica i Meštrovićev brončani kip Ivana Krstitelja. Ispred prostora je park Borić sa skulpturama Meštrovića "Majka i dijete" i njegovih učenika Frana Kršića "Meštrović pri radu" Vanje Radauša "Glava Šokice". Uz župni dvor, u parku se nalazi Zdravstvena stanica i Vatrogasni dom. Vrpolje također ima svoju poštu, policijsku postaju te banku.

Osnovna škola u Vrpolju nosi njegovo ime od 1964. godine. O postojanju prve škole u Vrpolju postoje mnogi izvori, no prvi zapisani kaže da je prva škola u Vrpolju osnovana za vladanja Marije Terezije 1776. godine. Bila je to trivijalna škola, a 1796.godine prekida rad. A drugi izvori govore kako je prva pučka škola osnovana 1779.godine, no niti jedan izvor nije siguran. 1830. godine rad škole je obnovljen i traje do danas. "Stara" škola je izgrađena 1876. godine i bila je u funkciji do 1980. godine. Današnja nova zgrada škole sa športskom dvoranom je sagrađena i otvorena 1980. godine. Tijekom ljeta 2002. godine srušena je tzv. "stara škola". Škola danas pokriva općinsko područje sva tri naselja kao osmogodišnja. U područnim školama Čajkovci i Perkovci nastava se odvija do četvrtog razreda u zasebnim objektima. U školi se obrazuje oko 500 učenika.

Slika 6. Crkva Rođenja sv.Ivana Krstitelja

Slika7. Osnovna škola „Ivan Meštrović“

(Preuzeto 3.6.2015. sa <http://www.vrpolje.hr/>)

Vrpolje je poznato po svojoj kulturi i tradiciji. Tako je 1957. godine osnovano Kulturno - umjetničko društvo „Ivan Meštrović“. Od svog osnutka zauzimalo je veliku ulogu u širenju glazbene kulture i njegovanju folklorne tradicije u mjestu i okolici. KUD je uvijek sudjelovao na svim važnim manifestacijama u Slavoniji, ali i u inozemstvu. Za svoj predan rad, društvo je dobilo Srebrnu plaketu Slavonskog Broda 1983.godine. Bitno je spomenuti da velike zasluge za uspjeh ovog društva pripadaju stručnim voditeljima Janji Ančić i Šimi Seletkoviću. Također, od kada postoje izbori za ljepotu u narodnom ruhu, natjecatelji i natjecateljice iz Vrpolja su uvijek osvajali jedno od glavnih mjesta. Za to je najviše zaslužan gospodin Tomislav Bašić, svećenik Mato Knežević te mnoge druge žene koje su pomagale u spremanju i uređivanju natjecatelja.

Nogometni klub „Sloga“ djeluje od 1954.godine. Natječe se u Trećoj županijskoj nogometnoj ligi. Također djeluje i rukometni klub „Vrpolje“ s muškom ekipom od 1975. i ženskim sastavom od 1980. godine. (Ščrbašić, 2008, str.182)

Slika 8. Vrpolje danas

(Preuzeto 24.5.2015. sa <http://os-imestrovic-vrpolje.skole.hr/>)

4. ZNAMENITOSTI VRPOLJA

4.1. Spomen galerija „Ivan Meštrović“

U Vrpolju je 1969.godine, nakon više desetljeća trajnog i upornog nastojanja započeta izgradnja Spomen galerije Ivana Meštrovića. Ovu akciju su novčanim sredstvima pomogli i Skupština grada Slavenskog Broda, Republički fonda za kulturu, Agrokombinat „Jasinje“ te mnoge organizacije i pojedinci. Također, veliki doprinos dala je i udovica Ivana Meštrovića Olga te njegova kći Marica koje su galeriji darovale nekoliko crteža i skulptura po posljednjoj želji velikog kipara.

Otvaranjem galerije 1972.godine Vrpolje je u kulturnom pogledu postalo značajno mjesto u ovom djelu Slavonije i Hrvatske.

Ovo je stalna izložba koja je od otvaranja galerije 1972.godine posjedovala svega 15-tak skulptura i 17 litografija (crteža) i nešto foto-dokumentacije, ona je danas znatno bogatija u čijem se prostoru nalazi oko 40 djela Ivana Meštrovića (bilo u sadri ili bronzi), te prošireni prostor s fotodokumentima, kao i niz publikacija koje govore o životu i djelu Ivana Meštrovića.

Slika 9. Unutrašnjost galerije Ivana Meštrovića u Vrpolju

4.1.1. Ivan Meštrović

Ivan Meštrović, slavni svjetski kipar, rođen je 15. kolovoza 1883. godine u Vrpolju. Njegovi roditelji zatekli su se u Vrpolju za vrijeme izgradnje željezničke pruge Vrpolje – Šamac. Samo prvu godinu života proveo je u Vrpolju, nakon toga se vraćaju u Otavice.

Djetinjstvo je proveo u Dalmaciji. Školovanje ovog velikog umjetnika obilježeno je studiranjem u Beču gdje susreće Ružu Klein koja je radila u salonu damskih šešira, a vjenčali su se 1907. godine, no razveli su se 1928. godine, a kasnije upoznaje Olgu Kesterčanek koja mu prvo rađa dvoje djece, a kasnije još dvoje. S njom se vjenčao i živio u Zagrebu u Mletačkoj ulici. Svoju prvu izložbu priređuje 1905. godine u Beču sa grupom Secesija uz primjetan stil Art Nouveau.

Meštrović uskoro postaje popularan i počinje zarađivati dovoljno za sudjelovanje na međunarodnim izložbama. Godine 1908. seli se u Pariz, a skulpture napravljene u tom razdoblju donose mu međunarodni ugled. U Beograd se seli 1911. godine, a ubrzo nakon toga u Rim gdje je proveo četiri godine studirajući na skulpturama antičke Grčke. Njegova putovanja su se nastavila širom svijeta, a svoja djela je izlagao u Brooklynskom muzeju, nakon toga u Chicagu, a zatim u Egiptu i Palestini. Zbog antifašističkog stava, ustaše su ga zatvorili na tri i pol mjeseca, no uz pomoć Vatikana prebačen je u Veneciju, gdje nakon izlaganja na Venecijanskom Bienalu, odlazi u Rim, a nakon toga u Švicarsku.

Nakon dolaska Tita na vlast, Meštrović se unatoč pozivu Tita odbio vratiti u komunističku zemlju, a te iste godine Sveučilište u Syracusi ponudilo mu je profesorsko mjesto nakon čega se preselio u Sjedinjene Države. Godine 1945. dobio je američko državljanstvo, a deset godina nakon toga postaje profesor na Sveučilištu Notre Dame. Umro je u 79. godini života u gradu South Bend.

Među njegova djela treba ubrojiti “Pobjednika” u Beogradu, Kip Nikole Tesle u Teslovoj, Dom likovnih umjetnika u Zagrebu, Indijance u Chicagu i mnogi drugi.

4.2. Hrvatska čitaonica u Vrpolju

Otvaranje čitaonica u Hrvatskoj vezano je uz pojam ilirskog pokreta. Prve čitaonice u Hrvatskoj otvorene su 1838.godine. Bilo je to u Zagrebu, Karlovcu i Varaždinu. Nedugo iza toga otvara se *Narodna čitaonica osečka* 1844. i *Narodna čitaonica* u Požegi 1845.godine. Tako se i Slavonija priključila općenarodnom kulturnom pokretu.

Čitaonice su se osnivale kao društvo građana, a njeno osnivanje odobravala je upravna vlast. Poslije ukidanja Vojne krajine došla je do izražaja misao za prosvjećivanje zbog čega se sve više počinju otvarati čitaonice. U Oriovcu je čitaonica osnovana 1880.godine, u Babinoj Gredi 1883.godine te u Vrpolju 1893.godine. Osnovna obilježja vremena u kome su Vrpoljčani došli na ideju otvaranja knjižnice su bili utjecaji germanizacije i mađarizacije koji su znatno omeli kulturno, političko i nacionalno napredovanje. (Blažanović, 1993,str.11).

U vrijeme kada se gradila pruga od Zagreba preko Vrpolja do Zemuna, u Vrpolju se znatno povećao broj stanovnika. Tako je i došlo do osnivanja čitaonice u Vrpolju. Najznačajnije osobe koje su sudjelovale u osnivanju čitaonice bili su svećenik Josip Wallinger, gostioničar Ivan Beck te Franjo Jurković. Stvarno postojanje Hrvatske čitaonice u Vrpolju možemo uzeti od prve glavne skupštine koja se održala 21.ožujka 1893.godine.

Sama čitaonica uvijek se nalazila u centru Vrpolja. Na početku se nalazila u zasebnim prostorijama gostiona, tzv. birtija. Prva čitaonica bila je smještena u „velikoj birtiji“ Ivana Becka. 1951.godine nakon izgradnje Zadrugnog doma u Vrpolju čitaonica se premješta na 1.kat novoizgrađenog doma.

S godinama broj članova čitaonice se smanjivao i povećavao. Najveći procvat čitaonice, ali i cjelokupnog društvenog i kulturnog života nastupio je 1964.godine izborom Marka Ančića za predsjednika Narodnog sveučilišta u Vrpolju. U cijelom selu pa i u čitaonici održavala su se brojna događanja (izložbe knjiga, književni susreti itd.)

Danas čitaonica radi u prizemlju Doma kulture u Vrpolju. No, djelatnost čitaonice nije niti blizu one djelatnosti koju je imala prije. Fond čitaonice je vrlo impozantan, čak 7000 knjiga. Čitaonicu danas većinom posjećuju stariji članovi koji se ondje druže ili čitaju novine te školarci ili studenti iz mnogih susjednih sela koji posuđuju lektire ili raznu literaturu koja im je potrebna za obrazovanje ili razonodu.

Slika 10. Oznaka Hrvatske čitaonice u Vrpolju

4.3. Ciglana u Vrpolju

„Ciglana“ , samo ime govori da se ovdje proizvodila cigla. Zemlja potrebna za proizvodnju cigle kopala se na mjestu današnje bare zvane „ciglana“. Počela je raditi davne 1886.godine. Vlasnik ciglane bio je Janoš Wolfort. Proizvodila je kvalitetnu ciglu i crijep s oznakom W. Ta ciglana radila je do 1956.godine.

Nedaleko od ove ciglane bila je još jedna ciglana, vlasništvo Franje Habijaneca. Proizvodila je manje, ali kvalitetniju ciglu. Vlasnik Habijanec izrazio je želju da se od njegove cigle sagradi crkvice u groblju u kojoj je i sam sahranjen.

Staze u Vrpolju građene su Habijančvom ciglom. 1957.godine ove su ciglene staze zamijenjene betonskim. Vlasnici ciglana sagradili su najveće i najljepše kuće u Vrpolju. Na mjestu Habijančeve kuće u centru Vrpolja danas se nalazi spomen- galerija Ivana Meštrovića. Mnogo je zgrada građeno upravo od te cigle. Prilikom rušenja stare škole u Vrpolju, pronađene su cigle s oznakom W.

Danas zgrade, velike peći i prostorije za sušenje cigle ne postoje. Danas je na tom prostoru mjesno igralište NK „Sloga“ te rukometno igralište. Ostale su samo dvije bare „Ciglane“ kao sjećanje na prošla, ali ne zaboravljena vremena. Prva je bara blizu igrališta NK „Sloga“ pročišćena i prekopana pa služi za izletišta Vrpoljčanima. Često ju posjećuju učenici

naše osnovne škole kada uče o bari kao životnoj zajednici. Također, održavaju se i brojna sportsko ribolovna natjecanja pod vodstvom ribića iz ŠRD „Štuka“ .

Ciglana obiluje biljnim i životinjskim svijetom. Barsko bilje koje možemo pronaći su : trska, rogoz, lopoč, šaš, lokvanj, ali i mnoge životinje: roda, čaplja, divlje patke, kukavac, a ponekada znaju svratiti i labudovi na veliku sreću najmlađih. Neke od ovih životinjskih vrsta su i zaštićene, a smatra se da su ondje u prošlosti obitavale i vidre, ali su zbog zagađenosti uginule.

Slika 11. Ciglana u Vrpolju

5. IZVANUČIONIČKA NASTAVA

Kako bih što konkretnije definirala pojam izvanučioničke nastave najprije treba definirati temeljni pojam nastave.

Nastava je planski osmišljen i od strane nastavnika, organizirano vođen odgojni i obrazovni proces u kojem se ostvaruju i neki odgojni zadaci. Međutim, nastavni proces se razlikuje po mjestu gdje se održava, u učionici ili izvan učionice. Na toj globalnoj podjeli utemeljuju se razlike učioničke i izvanučioničke nastave.

Izvanučionička nastava je oblik nastave koji podrazumijeva ostvarivanje planiranih programskih sadržaja izvan škole. U izvanučioničku nastavu ubrajamo: izlete, ekskurzije, odlaske u kazalište, galeriju, kino i druge ustanove, terenska nastava, škola u prirodi i drugi slični organizirani oblici poučavanja izvan škole. Organizacija i provedba izvanučioničke nastave u potpunosti su usmjerene na učenika, razvijanje njegovih interesa i potreba, čime ga se motivira na sudjelovanje u svim sadržajima rada.

Cilj izvanučioničke nastave je učenje otkrivanjem u neposrednoj životnoj stvarnosti, u kojemu se učenici susreću s prirodnom i kulturnom okolinom, ljudima koji u njoj žive i koji su utjecali na okolinu. Rad izvan škole potiče radost otkrivanja, istraživanja i stvaranja, pogodan je za timski rad, utječe na stvaranje kvalitetnih odnosa unutar odgojno-obrazovne skupine te potiče intelektualna čuvstva. Pri organizaciji ovoga oblika rada valja voditi računa o interesima, mogućnostima i sposobnostima učenika. Izvanučionička nastava treba koristiti mogućnost interdisciplinarnoga povezivanja sadržaja različitih nastavnih predmeta. Pogodnost ovoga oblika nastave jest lakše i brže učenje. Važno je temeljito planiranje aktivnosti izvan učionice, s jasno osmišljenim ciljevima i zadaćama, sadržaja i metodički adekvatno pripremljeno. Najčešći oblici izvanučioničke nastave su školski izleti, školske ekskurzije te program poznat kao škola u prirodi. Plan i program ovih aktivnosti utvrđuje se godišnjim planom i programom rada škole (HNOS, 2005, str.14).

Specifičnosti izvanučioničke nastave se utemeljuju, prvenstveno na prostoru i konkretnom mjestu izvođenja, a u procesu se ostvarivanja iskazuju u cilju, zadaćama, sadržajima, organizaciji, metodama, sredstvima, evaluaciji i ostalim didaktičkim značajkama (podneblje, vremenske prilike, tehnološki i drugi uvjeti prostora i mjesta gdje se ostvaruje izvanučioničke nastava). S obzirom da su ciljevi, zadaće, sadržaji i cjelokupno ostvarivanje

kurikuluma, izvanučioničke nastave specifični, ovdje ću navesti samo neke temeljne zadaće izvanučioničke nastave.

Zadaće izvanučioničke nastave:

- Povezivanje, primjena i u praktičnom smislu, provjeravanje znanja koje je stečeno u učionici, s potrebama rada u praksi
- Upoznavanje novih čimbenika učenja i nastave, koje bitno utječu na rezultate učenja
- Snalaženje u novim (prirodnijim) okolnostima učenja i nastave tj. učenje u neposrednoj životnoj praksi
- Povezivanje, primjena i u praktičnom radu provjeravanje znanja koje je stečeno u učionici; s potrebama rada u praksi
- Navikavanje učenika na izvanučioničke oblike komuniciranja među subjektivnim čimbenicima nastave: učitelj- učenici, te stručnjaci radnog procesa, gdje se izvodi terenska nastava
- Odgoj i obrazovanje učenika za razumijevanje, čuvanje i unaprjeđivanje okoliša i svih prirodnih resursa na Zemlji, kao i navikavanje na život i rad u prirodi i u skladu s prirodom.
- Upoznavanje učenika s temeljnim metodama rada i mogućim opasnostima.
- Upoznavanje i odgoj učenika s kulturnom baštinom, vrijednostima i civilizacijskim dostignućima u Hrvatskoj kao i odgoj i obrazovanje za razumijevanje kulturne baštine i civilizacijskih dostignuća drugih naroda i država – u intelektualnim aspektima. (Skok, 2002, str.13.)

Vrste izvanučioničke nastave

Izvanučioničkom nastavom možemo nazvati sve one vrste nastave koje se ostvaruju izvan učionice. Možemo ju podijeliti s obzirom na različita polazišta izvođenja:

- s obzirom na vrijeme: 1 sat, blok – sat, poludnevna, dnevna i višednevna
- prema mjestu izvođenja: školsko dvorište, naselje, uži zavičaj, širi zavičaj, dio Republike Hrvatske
- s obzirom na prostor: u zatvorenom i otvorenom prostoru
- prema sadržaju: mješovite, interdisciplinane, ekološke, geografske, biološke, povijesne, proizvodne

- prema metodičkoj namjeni: uvodne, istraživačke, ilustrativne i sl.

Najčešće se navedeni tipovi izvanučioničke nastave kombiniraju jer su bliže dječjoj percepciji životne stvarnosti. (Husanović – Pejnović, 2011, str.50)

Suvremena nastava prirode i društva zalaže se za aktivnu izvanučioničku nastavu u kojoj učenici vlastitim naporima stječu znanja gdje god je to moguće. U takvoj nastavi učenik otkriva samostalno poput znanstvenika koji otkriva za znanost posve nova saznanja.

Istraživačka izvanučionička nastava je iznimno vrijedna jer omogućuje:

- suodnos (korelaciju) među sadržajima različitih nastavnih predmeta
- promatranje određenog problema s različitih stajališta

Istraživačkom izvanučioničkom nastavom učeniku je omogućena nastava utemeljena na procesu poučavanja umjesto isključivo na predavanju/izlaganju i tako ga se rasterećuje sadržajima enciklopedijskog značenja.

Obrazovni i odgojni sadržaji izvan učionice omogućiti će učenicima:

- kritičko promatranje
- razumijevanje međusobne ovisnosti prirode i ljudi,
- poučavanje znanstvenih načela,
- upoznavanje kulturne baštine (Borić, 2009, str.7).

Bez obzira na područje, predmet, nastavni sadržaj i metodičke zahtjeve, za sve oblike izvanučioničke nastave postoje zajedničke pedagoške specifičnosti. Izvanučioničkom nastavom se zovu sve one vrste nastave koje se ostvaruju izvan učionice.

Učenje u sklopu izvanučioničke nastave najčešće osmišljeno istraživačkim pristupom, organizirano u skupine, potiče suradnju, zajedništvo i dijeljenje odgovornosti za uspjeh, ali i neuspjeh u radu. Istraživačkim zadacima potiču se znatiželja i kritičko mišljenje učenika. Nastava izvan učionice obiluje bogatstvom i raznolikošću sadržaja i postupaka kojima omogućuje svim učenicima različitih sposobnosti sudjelovanje bez pritiska i straha od neuspjeha. (Borić, 2009, str.13).

6. TERENSKA NASTAVA

Terenska nastava je sastavni dio nastave prema HNOS-u. To je oblik nastave koja povezuje dva ili više nastavna predmeta sukladno sadržaju koji se obrađuje u gradivu pojedinog predmeta te najčešće organizira kao integrirana nastava.

Za razliku od izvanučioničke nastave, koja se obično provodi u neposrednoj blizini škole, terenska nastava organizira se često na terenu udaljenijem od škole. Najčešće se organizira radi istraživanja i upoznavanja tema Prirode i društva, a osobito se može povezati s Tjelesnom i zdravstvenom kulturom. (Vilić – Kolobarić, 2008, str.15)

Terenska nastava je oblik nastavnog rada koji potiče kod učenika stjecanje osobnih iskustava, zornosti, percepciju dok je kod terenskog istraživanja nešto veći naglasak stavljen na problemski i istraživački pristup koji podrazumijeva aktivno sudjelovanje i angažman učenika. Terenska nastava može podrazumijevati obradu novog nastavnog sadržaja, ali i ponavljanje i sistematsko ponavljanje sadržaja Prirode i društva, dok se terensko istraživanje može realizirati kao uvod u novu nastavnu cjelinu, priprema za obradu nastavne jedinice, ali i realizacija različitih školskih i timskih projekata na razrednoj, odjelnoj ili školskoj razini.

Proces pripreme i planiranja učitelja i učenika za realizaciju terenske nastave ili istraživanja možemo promatrati kroz tri osnovne faze:

- 1.priprema terenske nastave,
- 2.terenska nastava i
- 3.analiza terenske nastave (Anđić, 2007, str.14.)

U prvoj fazi zadaci učitelja su: odrediti svrhu terenskog rada, pregledati bitne zahtjeve prije izvođenja, utvrditi potrebno znanje i vještine, ispuniti sve službene zahtjeve, informirati učenike i roditelje o svrsi, troškovima, ugovorima, urediti razgledavanje i prijevoz, posjetiti „problem“ ili planirati aktivnosti u svezi sa sadržajem, odrediti učenicima osobne i grupne zadaće, pripremiti materijal i opremu za bilježenje informacija, pozvati goste na kratko predavanje, analizirati mogući rizik od ozljeđivanja učenika i opreme, pripremiti popis učeničkih imena i brojeve za hitan kontakt u slučaju pomoći ili ozljede. S tim u skladu i pripremanje učenika koja podrazumijeva : da učenici moraju bit svjesni svrhe terenske nastave, razvijati prije potrebno znanje i sposobnosti, uvježbavati tehnike prikupljanja

podataka, znati osobne i grupne obveze, zadatke i dužnosti, biti svjesni ugovora, dogovora, potrebnog materijala i opreme te razumjeti sigurnosne zahtjeve.

Druga faza je rad na terenu, odnosno realizacija terenske nastave. Zadatak učitelja podrazumijeva: opće nadgledanje, pružanje pomoći učenicima kada im je potrebna, poticanje i ohrabrivanje učenika u postavljanju pitanja, poticanje učenika na uočavanje, opserviranje, davanje informacija koje usmjeruju učenika. Učenici su ti koji vrše direktnu opservaciju (identificiranje, opisivanje, izgrađivanje, mjerenje...), prikupljaju i bilježe podatke, skiciraju, izrađuju mape, upisuju, izrađivanje inicijalne analize i interpretiraju gdje je moguće.

Posljednja, treća faza je analiza terenske nastave i vrši se u učionici. U tom smislu zadatak učitelja je pružanje dodatnih informacija ako se zahtijevaju/po potrebi, usmjeravanje iskustava, uključujući organizaciju i rezultate terenskog rada i učenja. Učenici u skladu s tim u učionici organiziraju prikupljene informacije, provjeravaju svoje nalaze s drugima, uz pomoć učitelja testirati hipoteze ako su bile postavljene, stvaraju zaključke, diskutiraju o zbunjujućim pitanjima i problemima, mogu dodatno istražiti neodgovorena pitanja te pripremiti izvješće i prezentacije. (Andić, 2007, str.15)

Terenska nastava se provodi s ciljem da se pokaže da se može učiti i na sasvim drugačiji način. Rad na terenu omogućuje istraživanje i pridonosi poznavanje teme na interdisciplinarni način. Učenici sudjeluju u planiranju, prikupljanju i obradi podataka te njihovoj interpretaciji i prezentaciji. Oni također razvijaju i socijalne vještine. Učenici s posebnim potrebama dobit će šansu za dokazivanje i potvrđivanje među ostalim učenicima. Ovakav oblik nastave ima neprocjenjivu odgojnu vrijednost. Takav rad oblikuje ugodno ozračje, potiče kritičko razmišljanje i uočavanje uzročno – posljedičnih veza, omogućuje rad bez prisile i straha.

Cilj terenske nastave:

- učenje otkrivanjem u neposrednoj životnoj stvarnosti
- upoznavanje učenika s:
 - prirodnom i kulturnom okolinom
 - ljudima koji žive u određenom prirodnom i kulturnom okruženju koji su utjecali ili utječu na okolinu

Skok terensku nastavu razmatra pod pojmom nastavne posjete, za njega su to sve vrste nastave i organiziranog učenja izvan učionice, koji traju od nekoliko školskih sati do jednog

dana, a ostvaruju se pod neposrednim vođenjem nastavnika i suradnika. Pripreme za terensku nastavu počinju u učionici, a isto tako nakon povratka u učionicu ili u iznimnim slučajevima, odmah narednog dana vrši se analiza uspjeha nastavnog posjeta (dojmovi, zapažanja, pitanja, komentari, prosudbe, objašnjenja, zaključci) u kojoj sudjeluju učenici, učitelj i suradnici. Svojim izlaskom izvan učionice, učenici, učitelj i njegovi suradnici u toj nastavnoj jedinici, mogu posjećivati: školski vrt, prirodne objekte, komunalne objekte i ustanove, gospodarske objekte, kulturne institucije i ostala mjesta i osobe koji mogu biti izvori znanja u neposrednoj životnoj stvarnosti. (Skok, 2002, str.23)

6.1. Didaktičke etape u pripremanju i izvođenju terenske nastave

U odgojno – obrazovnom procesu, bez obzira gdje se ostvaruje, postoje tri temeljne etape, a to su: priprema, neposredno ostvarivanje ili realizacija i evaluacija ili procjena vrijednosti sadržaja koji su ostvareni.

Bez obzira što svaka odgojno – obrazovna etapa ima svoje podetape i didaktičke specifičnosti izvanučioničke nastave, terenska nastava je istodobno, jedna didaktička cjelina, koja počinje pripremanjem za terensku nastavu, a završava evaluacijom samog čina realizacije.

6.1.1. Planiranje terenske nastave

Terensku nastavu treba planirati globalnim godišnjim planom. Optimalno bi bilo barem dvaput godišnje. S obzirom na to da je terenska nastava preporučljiva, ali nije obvezna, učitelj treba imati suglasnost roditelja koje je i financiraju. Organizaciju i provedbu, osim materijalnih, mogu ometati i klimatske teškoće, jer je prijevoz učenika najčešći potrebno dogovoriti desetak dana prije.

Pri planiranju terenske nastave treba voditi računa i o školskim okvirima jer time možda utječemo na raspored ostalih učitelja (vjeronauka, stranog jezika i sl.) Vrlo je zahtjevno osigurati potpunu sigurnost učenika pri prijevozu, ali i boravku, realizaciji aktivnosti. U mnogim školama razredni odjeli imaju i po tridesetak učenika koje je puno teže držati pod kontrolom na otvorenom i često nedovoljno poznatom prostoru. Bilo bi korisno planirati i uključiti u terensku nastavu barem još jednog stručnjaka po odjelu. Ako to nije

moguće, može se pozvati netko od roditelja tko je spreman pomoći. Ako u odjelu postoji dijete s tjelesnim teškoćama, tada je uključivanje tog roditelja posebno važno za djetetovu socijalizaciju i sudjelovanje. (Vilić – Kolobarić, 2008, str.16)

6.1.2. Priprema terenske nastave

Učiteljeva priprema terenske nastave sastoji se od pripreme nastavnog procesa. Najprije je potrebno odrediti svrhu, cilj, zadaće i zadatke planirane terenske nastave, utvrditi potrebno znanje i vještine, a zatim planirati konkretne aktivnosti za učenike. U skladu s odabranim aktivnostima treba pripremiti materijale za istraživanje, potrebnu opremu, dogovoriti suradnju s ostalim uključenim učiteljima, pripremiti učenike za zadatke i aktivnosti koje ih očekuju, dogovoriti suradnju sa suradnicima na terenu, planirati prezentaciju učinka nastave i dogovoriti vrednovanje rezultata. Terenska nastava nije običan izlet. Učenici tijekom rada trebaju imati slobodnog vremena, ali je ponajprije namijenjena stjecanju znanja. Terenska nastava se može provesti i kao projekt. Učitelji se trebaju kvalitetno pripremiti, a učenike upoznati s ciljevima i zadacima te im podijeliti zaduženja. Najučinkovitiji je rad u skupinama. (Vilić – Kolobarić, 2008, str.17)

Učitelj će pravodobno obaviti sve postupke i radnje u neposrednoj pripremi terenske nastave, to su:

- Provjerava ostvarene nastavne sadržaje koji su pretpostavka za planirane sadržaje u terenskoj nastavi.
- Obilazi čimbenike terenske nastave na terenu i dogovara vrijeme i sadržaj terenske nastave, a u sklopu toga i uloge pojedinih subjektivnih čimbenika (suradnika, učenika, roditelja, prijatelja i ostalih).
- Obavlja dogovor s učenicima i daje im neposredne zadatke, koje će se ostvariti kao subjektivni čimbenici tijekom terenske nastave (pojedinačno, u parovima ili u grupi). Pri tom će se učitelj dogovoriti s učenicima i dati im zadatke, putem nastavnih listića, naloga za praćenje (prirodne pojave, tehnološkog procesa ili društvenih događaja), u skladu s interesima i mogućnostima učenika. Istodobno učitelj upozorava učenike na kućni red eventualne opasnosti pojedinih čimbenika u prostoru kojeg će posjetiti. (Skok, 2002, str.44)

6.1.3. Ostvarenje ili realizacija terenske nastave

Ostvarenje ili realizacija terenske nastave, također ima podetape, a to su:

- Izlazak učenika izvan učionice, tj. odlazak na mjesto ostvarivanja terenske nastave. S obzirom na udaljenost izvanučioničke nastave, od škole, dob učenika, vrstu prijevoza i druge okolnosti, učitelj ima i pedagoške pratitelje. U toj ulozi mogu biti učitelji i suradnici iz škole, roditelji i druge pouzdane osobe, koje pomažu učitelju da bez teškoća dovede učenike na mjesto realizacije izvanučioničke nastave.
- Glavni dio realizacije terenske nastave počinje odgojno- obrazovnim procesom – početkom ostvarivanja nastavne jedinice. Učitelj – voditelj, vodi nastavni proces prema artikulaciji pripreme i dogovora s učenicima i suradnicima na terenu, u skladu sa sadržajem i objektivnim uvjetima prostora i čimbenika u tom prostoru, koji su neposredni izvor znanja. Učitelj povremeno prepušta svoju ulogu suradnicima, pa i samim učenicima u svrhu konkretnijeg tumačenja detalja nastavnih sadržaja tumačenja objektivnih izvora znanja (prirodnih pojava, tehnoloških procesa, društvenih događaja). Tijekom realizacije sadržaja nastavne jedinice, učitelj koji vodi nastavni proces, usmjerava i potiče učenike na suštinu nastavnih sadržaja prema cilju i neposrednim zadacima planirane terenske nastave. Pri tome svi (učenici, učitelj, suradnici) međusobno surađuju, a pri tom uvažavaju prostor i druge uvjete u kojima se terenska nastava odvija.
- Povratkom učenika s terena u školu, završava središnja etapa terenske nastave. Bez obzira na vremensko trajanje povratka do školske zgrade, vrijede iste mjere opreza, u interesu sigurnosti učenika, kao i za vrijeme dolaska na teren. (Skok, 2002, str.44)

6.1.4. Evaluacija terenske nastave

Etapom evaluacije odgojno – obrazovnog procesa izvanučioničke nastave završava terenska nastava. U toj etapi procjenjuje pedagoški učinak za vrijeme trajanja terenske nastave na terenu. U evaluaciji sudjeluju svi subjektivni čimbenici koji su sudjelovali u planiranju i ostvarivanju terenske nastave. Međutim, treba istaknuti neke bitne elemente kojih se treba držati u evaluaciji terenske nastave, a to su:

- Evaluaciju treba provesti odmah nakon završetka terenske nastave. Ako se to ne može ostvariti isti dan, evaluaciju treba provesti odmah idućeg dana ili što prije.
- U evaluaciji treba vladati demokratsko, stručno i kolegijalno ozračje.
- Svaki subjektivni čimbenik, koji sudjeluje u evaluaciji terenske nastave, treba u svojim procjenama, uvažavati sve objektivne okolnosti koje su utjecale na pedagoški učinak terenske nastave.
- U iznošenju uspjeha nastavne posjete, bilo da je brojčana ili opisna, svaki bi sudionik, prije svega trebao procijeniti svoj uspjeh u tome. (Skok, 2002, str.45).

Evaluacija terenske nastave obavlja se nakon povratka u školu (učionicu). U tom smislu zadatak učitelja je proširivanje i nadopunjavanje znanja, upotpunjavanje i usustavljanje svih sadržaja i informacija. Ako je potrebno, usmjerava se učenike na druge izvore kako bi potvrdili svoje nalaze i zaključke. (Anđić, 2007, str.15).

Drugi objekt evaluacije organizacijski su rezultati. Može se provesti u neposrednom razgovoru s učenicima, ali i u susretima s roditeljima koji će se iznijeti svoje dojmove zasnovane na dječjim doživljajima. Tu se anketiraju pitanja odabranog vremena, duljine trajanja nastave, kvalitete prijevoza i usluga na terenu, pridržavanja postavljenih vremenskih odrednica i sl. Sva iskustva korisno je zabilježiti i čuvati kao pomoć u pripremi slijedeće terenske nastave. (Vilić – Kolobarić, 2008, str.20).

Kako vrjednovati postignuća?

- Pismenom i usmenom provjerom
- Pisanjem eseja
- Rješavanjem testova
- Izvođenjem praktičnih zadataka
- Promatranjem učeničkog ponašanja u različitim nastavnim situacijama i pravljenjem bilješki o tome
- Vođenjem razgovora o tome

Koraci izvođenja terenske nastave

- Planirati terensku nastavu u godišnjem izvedbenom planu i programu škole
- Odrediti temu terenske nastave
- Odrediti cilj terenske nastave

- Odrediti mjesto i vrijeme terenske nastave
- Dogovoriti posjet s ustanovama mjesta gdje će se odvijati nastava, dogovoriti način plaćanja ulaznica
- Poslati obavijest roditeljima koji, ako su suglasni sa sadržajem, potpisuju je
- Učenike podijeliti u skupine i dati im zadatke
- Napisati izvedbeni plan i program terenske nastave
- Napisati plan rada
- Poslati plan rada i programa aktivnosti učenika ustanovama
- Popisati učenike
- Evaluirati i vrjednovati postignuća terenske nastave

6.2. Načelo zavičajnosti

Sukladno nastavnim sadržajima pojedinih predmeta uvijek bismo trebali poštivati temeljna načela uspješnog poučavanja: od bližeg ka daljem, od poznatog ka nepoznatome, pa tako i od užeg zavičaja prema širemu. Nastava je prirode i društva najčešća polazišna osnova za ostvarivanje ovog načela. No, povezujući sadržaje više predmeta, u svakom od njih možemo primijeniti načelo zavičajnosti. (Vilić – Kolobarić, 2008, str.12).

6.3. Neposredna stvarnost

Neposredna stvarnost (prirodna i društvena) je temeljni izvor znanja u nastavi prirode i društva, ali i životu. Djeca i prije škole u samom životu prirodnim učenjem nauče vrlo mnogo sadržaja. Prirodno učenje je efikasno, jer se odvija u obliku rješavanja životnih situacija. Polazeći od toga i dobi učenika u nižim razredima osnovne škole nastavi prirode i društva neposredna stvarnost je čest izvor znanja. Neke prirodne pojave najbolje je upoznati u samoj prirodi, a neke društvene pojave u društvenoj stvarnosti. Neposredno promatranje stvarnosti valja provoditi zbog toga što je dječje mišljenje konkretno, što djeca doživljavaju i shvaćaju stvarnost onakva kakva ona jest, njihova su iskustva vrlo ograničena i fond predodžaba relativno mali. (Bezić, 1998, str.37).

7. EMPIRIJSKI DIO

Budući da već dvije godine odrađujem stručno- pedagošku praksu u 2.razredu Osnovne škole „Ivan Meštrović“ odlučila sam za svoju terensku nastavu izabrati taj razred. Smatram da ih već dovoljno poznajem te da znam koji su njihovi interesi i mogućnosti. S obzirom da je tema mojeg diplomskog rada Prirodoslovno- geografska i kulturno-povijesna obilježja općine Vrpolje, odlučila sam ih bolje upoznati s mjestom u kojem žive i odvesti ih na neka mjesta na kojima nisu nikada bili, a možda ne znaju ni da postoje. Kako bih započela realizaciju terenske nastave u nastavnom planu i programu pronašla sam nastavnu cjelinu Moj zavičaj koja je najbolje odgovarala za temu mog diplomskog rada. Nastavni proces trajao je dva dana. Provela sam terensku nastavu te evaluacijski, tj. završni sat. Sama terenska nastava trajala je tri školska sata, održana je 1.lipnja 2015.godine. Obuhvaćala je posjet Hrvatskoj čitaonici u Vrpolju, odlazak na Ciglanu te posjet Spomen galeriji Ivana Meštrovića.

7.1. Cilj i zadaće terenske nastave

Cilj: Upoznati zavičaj u kojem učenik živi na temelju posjeta i razgledavanja najbližih kulturno- povijesnih spomenika i značajnih mjesta svoga kraja. Učenje otkrivanjem u neposrednoj životnoj stvarnosti.

Zadaće:

- Upoznavanje učenika s kulturnom baštinom i vrijednostima zavičaja
- Poticanje učenika na kulturno ponašanje u kulturnim ustanovama te čuvanje istih
- Razvijanje svijesti o potrebi čuvanja okoliša i zaštite spomenika svog zavičaja
- Snalaženje u novim okolnostima učenja i nastave te navikavanje na izvanučioničke oblike nastave
- Izgrađivanje pozitivnog stava kod učenika o terenskoj nastavi

7.2. Planiranje i priprema nastavnog procesa za terensku nastavu

Terensku nastavu u Vrpolju odlučila sam provesti u okviru nastavne cjeline Moj zavičaj. Budući da sam učenike dok sam bila na praksi upoznala s tim da ćemo ići posjetiti važna mjesta u Vrpolju te smo nešto i učili o svakome od njih, nisam održavala uvodni sat. Prije samog provođenja terenske nastave obavijestila sam roditelje putem obrasca o terenskoj nastavi koji su morali potpisati. Također, kontaktirala sam i zaposlenicu čitaonice u Vrpolju te voditeljicu Spomen galerije Ivana Meštrovića kako bih dogovorila vrijeme dolaska i aktivnosti koje trebamo ondje provesti.

7.3. Realizacija terenske nastave

Terenska nastava započela je u 9:50 sati. Učenici su već prije toga imali dva školska sata. Na samom početku upoznala sam ih s programom terenske nastave i planom obilaska kulturno – povijesnih znamenitosti Vrpolja. Zatim smo ponovili pravila ponašanja u prometu te kako se trebamo ponašati u kulturnim ustanovama. Učenici su uzeli svoje likovne mape i pernice te ih stavili u torbe. Polazak iz škole bio je u 10:00 sati. Zaputili smo se prema Čitaonici.

Slika 12. Polazak ispred škole

Kada smo stigli pred Čitaonicu dočekala nas je voditeljica. Ona i ja smo učenicima kratko ispričale o povijesti, ali i velikoj važnosti Čitaonice za naše malo mjesto. Učenici su kratko razgledali i zadržali se na dječjem kutku te prelistali nekoliko knjiga.

Slika 13. Kratko predavanje o Čitaonici

U 10:30 sati krenuli smo prema Ciglani. Ondje sam im ispričala o prošlosti Ciglane te smo iskoristili lijepo vrijeme i prostor kako bismo odigrali nekoliko starih igara koje su s igrala vrpoljačka djeca. To su : Zuje, Care, care, gospodare i Lončići.

Slika 14. Igra Lončići

U 11:00 zaputili smo se prema Spomen galeriji Ivana Meštrovića. Budući da je u to vrijeme u Galeriji bila izložba starih razglednica Vrpolja, učenici su imali zadatak nacrtati jednu od tih razglednica.

Slika 15. Crtanje starih razglednica Vrpolja

U 12:00 zahvalili smo se voditeljici Galerije te krenuli prema školi. Nakon toga učenici su otišli svojim kućama.

6.4. Evaluacija terenske nastave

Kako bih provjerila uspješnost terenske nastave, slijedeći dan održala sam sat evaluacije. Na početku sata na ploči rješavali smo križaljku u kojoj su bili pojmovi koje smo spominjali na terenskoj nastavi, a rješenje križaljke bilo je Vrpolje.

Slika 16. Rješavanje križaljke na ploči

Zatim sam učenike podijelila u tri grupe. Svaka grupa se zvala prema mjestu našeg posjeta. Jedni su bili Čitaonica, drugi Ciglana, a treći Galerija. Svaka grupa je dobila nekoliko pitanja na koja su morali zajedno usmeno odgovoriti te ih napisati na papir. Nakon što su to napravili zajedno smo pročitali odgovore te zajednički napravili plakat.

Slika 17. Plakat koji su izradili učenici

Budući da nije ostalo puno vremena za sastavke, usmeno sam poslušala mišljenja učenika o terenskoj nastavi. Na kraju su učenici ispunili evaluacijske listiće. Ja sam im se zahvalila na izvrsnom ponašanju i suradnji.

6.5.Rezultati evaluacije

Rezultati evaluacije učenika pokazali su da su svi učenici bili zadovoljni terenskom nastavom te su svi učenici (100%) dali ocjenu odličan.

8. ZAKLJUČAK

Općina Vrpolje smjestila se geografski na sjeveroistoku Brodsko-posavske županije koja zauzima južni dio područja istočne Hrvatske, uz rijeku Savu. U odnosu na prostor Brodsko-posavske županije, općina Vrpolje zauzima sjeveroistočni dio, te se nalazi u okruženju općine Velika Kopanica, na jugoistoku, općine Donji Andrijevići na jugozapadu dok na sjeveru općina Vrpolje je u okruženju prostora Osječko-baranjske županije. U općini Vrpolje nalaze se tri naselja: Vrpolje, Čajkovci i Stari Perkovci. Sjedište općine je u naselju Vrpolje. Općina je na vrlo povoljnom geoprometnom području jer je raskrižje mnogih bitnih prometnih pravaca. To je osobito pridonijelo njenom razvoju, ali i važnosti. U ukopnoj površini općine najveći udio imaju poljoprivredne površine, zato se stanovništvo većinom bavi poljoprivredom.

Sva tri naselja općine imaju bogatu i zanimljivu povijest te kulturni i društveni život. Vrpolje se osobito ponosi rođenjem slavnog svjetskog kipara Ivana Meštrovića te je njemu u čast sagrađena Spomen galerija u centru sela. U njoj su izložena brojna djela slavnog umjetnika. Bitno je naglasiti da Vrpolje od davnina posjeduje čitaonicu koja danas broji preko sedam tisuća knjiga. Na području općine djeluju brojne udruge od kojih su najpoznatije Kulturno-umjetničko društvo „Ivan Meštrović“ Vrpolje, Kulturno-umjetničko društvo „Đeram“ Čajkovci, Kulturno-umjetničko društvo „Ravnica“ Stari Perkovci, nogometni klubovi, vatrogasna društva te mnoge druge.

U drugom djelu rada provedena je i opisana terenska nastava s učenicima 2.razreda Osnovne škole „Ivan Meštrović“ iz Vrpolja koji su obišli: Spomen – galeriju Ivana Meštrovića, Hrvatsku čitaonicu u Vrpolju te Ciglanu. Cilj terenske nastave bio je upoznati učenike s kulturnom baštinom i vrijednostima zavičaja, poticati učenike na kulturno ponašanje u kulturnim ustanovama i njihovo čuvanje te izgrađivanje pozitivnog stava kod učenika o terenskoj nastavi. Rezultati pokazuju zadovoljstvo učenika ovakvim načinom rada u nastavi. Osmjesi, radost učenika te želja za ponovnim provođenjem terenske nastave samo su potvrda i poticaj za provođenjem što više suvremenih nastavnih oblika.

LITERATURA

1. Anđić, D. (2007). *Učenje i poučavanje prirode i društva na otvorenim prostorima*. Rijeka: Metodički obzori 2.
2. Bezić, K. (1998). *Metodika nastave prirode i društva, knjiga treća*. Zagreb: Hrvatski pedagoško – književni zbor
3. Blažanović, S. (1993). *Hrvatska čitaonica u Vrpolju 1893-1993*. Vrpolje
4. Bognar, L., Matijević, M. (1993). *Didaktika*. Zagreb: Školska knjiga
5. Bognar, L. (2009). *Akcijska istraživanja u školi, Odgojne znanosti*
6. Borić, E. (2009). *Istraživačka nastava prirode i društva – priručnik za nastavu*. Osijek
7. Državni zavod za statistiku. *Popis stanovništva*. Preuzeto 5. 4. 2015. s <http://www.dzs.hr/>
8. <http://www.zivotopis.hr/biografija/ivan-mestrovic/> . Preuzeto 20.5.2015.
9. <http://www.radioslavonija.hr/wp-content/uploads/Vrpolje1.jpg> . Preuzeto 24.5.2015.
10. <http://www.035portal.hr/vijest/kultura/akcija-u-spomen-galeriji-vrpolje-uz-medunarodni-dan-muzeja-1763#prettyPhoto> . Preuzeto 20.5.2015.
11. <http://os-imestrovic-vrpolje.skole.hr/> . Preuzeto 24.5.2015.
12. http://www.sbplus.hr/servisi/naselja_u_brodsko-posavskoj_zupaniji/naselja_brodsko_posavske_zupanije.aspx. Preuzeto 24.5.2015.
13. [https://hr.wikipedia.org/wiki/Datoteka:Vrpolje_\(grb\).gif](https://hr.wikipedia.org/wiki/Datoteka:Vrpolje_(grb).gif) . Preuzeto 3.6.2015.
14. Husanović – Pejnović, D. (2011). *Održivi razvoj i izvanučionička nastava u zavičaju*. Zagreb : Školska knjiga
15. Kolenić, Lj., Berbić-Kolar, E. (2008). *Govor Starih Perkovaca*. Vinkovci: Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije
16. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. *Nastavni plan i program za osnovnu školu*. HNOS.
17. Skelec, M. (2007). *Izvanučionička i terenska nastava*. Našice: Agencija za odgoj i obrazovanje.
18. Skok, P. (2002). *Izvanučionička nastava*. Zagreb: Pedagoški servis.
19. Ščrbašić, J. (2008) *Mjestopisi Brodskog Posavlja*. Slavonski Brod: Brodska riječ
20. Vilić-Kolobarić, K. (2008). *Terenska nastava i suodnosi nastavnih sadržaja*. Đakovo: Tempo.
21. Tunuković, M. (2001). *Sjećanja iz Vrpolja*. Vrpolje

PRILOZI

Prilog 1. Evaluacijski listić cjelokupne terenske nastave

1. Kako ti se svidjela terenska nastava? Zaokruži broj: (1-nije mi se svidjela, 2- malo mi se svidjela, 3- nešto mi se svidjelo, nešto nije, 4- svidjela mi se, 5- jako mi se svidjela)

1 2 3 4 5

2. Kako si se osjećao/osjećala na terenskoj nastavi? Odaberi i oboji.

SRETNO

DOSADNO

TUŽNO

Prilog 2. Dozvola za fotografiranje učenika i odlazak na terensku nastavu

Cijenjeni roditelji!

Zovem se Ivana Petrović, apsolventica sam Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku, dislocirani studij u Slavonskom Brodu. Ovim putem bih Vas zamolila za dopuštenje da Vaše dijete sudjeluje u terenskoj nastavi u sklopu koje je istraživanje za moj diplomski rad.

Pišem diplomski rad na temu „*Prirodoslovno – geografska i kulturno – povijesna obilježja općine Vrpolje*“. Terenska nastava obuhvaća posjet Ciglani, Spomen galeriji Ivana Meštrovića te Hrvatskoj čitaonici u Vrpolju. Prilikom obilaska nastavu ću fotografirati.

Cilj terenske nastave je upoznati učenike s kulturno – povijesnim i prirodoslovno – geografskim važnim mjestima u Vrpolju.

Molim Vas da popunite obrazac suglasnosti, kojim dopuštate da Vaše dijete sudjeluje u terenskoj nastavi.

Izjava o suglasnosti

Slazem se da moje dijete _____ ide na terensku nastavu.

Potpis roditelja: _____

U Vrpolju, 20.svibnja 2015.

Prilog 3. Priprema za terensku nastavu

Sveučilište J.J.Strossmayera u Osijeku

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku

Dislocirani studij u Slavonskom Brodu

Pisana priprema za terensku nastavu

Nastavna tema : KULTURNO – POVIJESNE ZNAMENITOSTI VRPOLJA

Studentica : Ivana Petrović

Vrpolje, 25.svibnja 2015.

NAZIV ŠKOLE: Osnovna škola „Ivan Meštrović“, Vrpolje

RAZRED: 2

MENTORICA: Božica Šamija

NADNEVAK: 1.lipnja 2015.

NASTAVNI PREDMET: Priroda i društvo

NASTAVNA CJELINA: Moj zavičaj

NASTAVNA JEDINICA: Kulturno – povijesne znamenitosti Vrpolja

TIP SATA: sat ponavljanja

NASTAVNE METODE: metoda razgovora, metoda demonstracije, metoda usmenog izlaganja

SOCIJALNI OBLIK RADA: frontalni, individualni oblik rada

NASTAVNA SREDSTVA I POMAGALA: ručni sat, olovka, papir, fotoaparati, mobitel

KLJUČNI POJMOVI: Hrvatska čitaonica u Vrpolju, Ciglana, Spomen galerija Ivana Meštrovića

OBRAZOVNA POSTIGNUĆA: upoznati dio povijesti Vrpolja na temelju posjeta i razgledavanja najbližih kulturno- povijesnih spomenika, učenje otkrivanjem u neposrednoj stvarnosti.

ODGOJNI I SOCIJALIZIRAJUĆI CILJEVI: razvijati svijest o važnosti kulturnih spomenika u njihovom mjestu, razvijati zanimanje za boravak u prirodi, izgrađivati pravilan stav o terenskoj nastavi, razvijati ekološku svijest

KOLERACIJA: crtanje razglednica (Likovna kultura)

Igranje starih igara (Tjelesna i zdravstvena kultura)

TIJEK TERENSKE NASTAVE	AKTIVNOSTI UČENIKA
<p>Terenska nastava započinje u 9:50 h, nakon što su učenici već imali dva školska sata. Učenici uzimaju mape i pernice te ih ukratko upozoravam na ponašanje u kulturnoj ustanovi, ali i u prometu. Polazak prema Čitaonici je u 10:00 h. U Čitaonici slušamo kratko predavanje te razgledavamo. Zadržavamo se na dječjem kutku te učenici mogu pogledati kakvih knjiga ima i neke od njih prelistati. Polazak prema Ciglani je u 10:30 h. Nakon razgledavanja, ispričam učenicima nešto o povijesti Ciglane. Zatim igramo tri stare igre na otvorenom. To su : Zuje, Care, care, gospodare i Lončići. Nakon toga, kratko odmorimo i u 11: 00 h krećemo prema Galeriji. Po dolasku u Galeriju razgledavamo izložbu starih razglednica. Učenici uzimaju mape i olovke, odabiru razglednicu koju će crtati te crtaju. Nakon crtanja, spremaju svoj pribor. U 12:00 h odlazimo prema školi te učenici odlaze kući.</p>	<p>Polazak ispred škole.</p> <p>Učenici crtaju razglednice.</p>

Prilog 4. Pisana priprema za završno predavanje

Sveučilište J.J.Strossmayera u Osijeku

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku

Dislocirani studij u Slavonskom Brodu

Pisana priprema za predavanje iz Prirode i društva

Nastavna tema : KULTURNO – POVIJESNE ZNAMENITOSTI VRPOLJA

Studentica : Ivana Petrović

Vrpolje, 25.svibnja 2015.

NAZIV ŠKOLE: Osnovna škola „Ivan Meštrović“, Vrpolje

RAZRED: 2

MENTORICA: Božica Šamija

NADNEVAK: 2.lipnja 2015.

NASTAVNI PREDMET: Priroda i društvo

NASTAVNA CJELINA: Moj zavičaj

NASTAVNA JEDINICA: Kulturno – povijesne znamenitosti Vrpolja

TIP SATA: sat ponavljanja

NASTAVNE METODE: metoda razgovora, metoda demonstracije, metoda usmenog izlaganja

SOCIJALNI OBLIK RADA: frontalni, individualni , grupni oblik rada

NASTAVNA SREDSTVA I POMAGALA: ploča, kreda

KLJUČNI POJMOVI: kulturne ustanove, kulturni spomenici

OBRAZOVNA POSTIGNUĆA: utvrditi gradivo kroz rješavanje križaljke i plakata o kulturno – povijesnim znamenitostima Vrpolja

ODGOJNI I SOCIJALIZIRAJUĆI CILJEVI: razvijati svijest o važnosti i očuvanju kulturnih spomenika u Vrpolju, razvijati poštovanje prema prirodi i odgovorno se ponašati

<p style="text-align: center;">TIJEK SATA ETAPE SATA I SADRŽAJI</p>	<p style="text-align: center;">AKTIVNOSTI UČENIKA</p>
<p>1. Uvodni dio</p> <p>Kako bismo ponovili najvažnije pojmove s terenske nastave rješavamo križaljku na ploči. Prozivam pojedinačno učenike, čitam im opis pojma, a oni odgovaraju i upisuju u križaljku na ploči. Ako ne znaju pojam, pomažu im ostali učenici.</p> <p style="text-align: center;"> H R V A T S K A R A Z G L E D N I C A P A R O M L I N R O D A D I V L J A P A T K A G A L E R I J A </p> <p>1. Koje je puno ime naše čitaonice? 2. Komad papira namijenjen za pisanje i slanje poštom. 3. Kako se u prošlosti zvao naš mlin? 4. Životinja dugog kljuna i tankih nogu, živi na Ciglani. 5. Ptica koja ima kratke noge, šarena je. Možemo je pronaći na ciglani. 6. Kulturna ustanova u kojoj su izložena umjetnička djela, posjetili smo je.</p> <p>2. Glavni dio</p> <p>Učenike podijelim u tri grupe. Svaka grupa predstavlja jedno od tri mjesta koja smo posjetili. Dobiju po pet pitanja te se usmeno dogovaraju kako će odgovoriti na njih. Zatim na papire pišu odgovore. Nakon toga ih zajedno čitamo i analiziramo. Kada smo sve pročitali i ponovili, pravimo zajednički plakat.</p>	<p>Učenici rješavaju križaljku.</p>

<p>1.GRUPA: HRVATSKA ČITAONICA U VRPOLJU</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Prije koliko godina je nastala čitaonica? 2.Gdje je prije bila čitaonica? 3.Gdje se danas nalazi čitaonica? 4.Koliko knjiga ima danas u čitaonici? 5. Možemo li se učlaniti i postoji li kutak za djecu? <p>2.GRUPA: CIGLANA</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Koliko je prije bilo Ciglana? 2.Što se ondje proizvodilo? 3.Što je u Vrpolju bilo sagrađeno od te cigle? 4.Što se danas može raditi na Ciglani? 5.Koje životinje možemo pronaći na Ciglani? <p>3.GRUPA: SPOMEN GALERIJA IVANA MEŠTROVIĆA</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Po kome je galerija dobila ime? 2. Zašto je dobila to ime? 3. Što smo crtali u galeriji? 4. Što se nalazilo na starim razglednicama? <p>Nakon toga učenici usmeno odgovaraju kako im se sviđjelo, što im se nije sviđjelo, što bi voljeli promijeniti.</p> <p>3. ZAVRŠNI DIO</p> <p>Objašnjavam učenicima što su to evaluacijski listići te im dajem da ih popune. Zahvaljujem se njima i učiteljici.</p>	<p>Učenici usmeno odgovaraju na pitanja te ih pišu na papire za plakat.</p>
---	---

POPIS SLIKA I TABLICA

Slika 1. Grb općine Vrpolje

Slika 2. Zgrada općine Vrpolje

Slika 3. Crkva svetog Matije

Slika 4. Stari Perkovci danas

Slika 5. Vrpolje u povijesti

Slika 6. Crkva Rođenja sv. Ivana Krstitelja

Slika 7. Osnovna škola „Ivan Meštrović“

Slika 8. Vrpolje danas

Slika 9. Unutrašnjost galerije Ivana Meštrovića u Vrpolju

Slika 10. Oznaka Hrvatske čitaonice u Vrpolju

Slika 11. Ciglana u Vrpolju

Slika 12. Polazak ispred škole

Slika 13. Kratko predavanje o Čitaonici

Slika 14. Igra Lončići

Slika 15. Crtanje starih razglednica Vrpolja

Slika 16. Rješavanje križaljke na ploči

Slika 17. Plakat koji su izradili učenici

Tablica 1. Broj stanovnika općine Vrpolje